

De Natuurdoelanalyses van de provincies zijn een politieke farce

Posted on 6 mei 2023 by Arnout Jaspers

Moeten we blij zijn met [het recente besluit](#) van de Europese Commissie, dat de 'woest aantrekkelijke' uitkoopregeling voor boeren geen illegale staatssteun voor bedrijven is? Stikstofminister Van der Wal sprong vast een gat in de lucht: nu komt er 'stikstofruimte' vrij!

Het groene licht uit Brussel geeft dit stikstofbeleid optisch een extra legitimatie. De minister kan dit gaan *spinnen* als bewijs dat haar beleid de enige juiste uitweg uit de stikstofcrisis is. Ze mag nu boeren die tot piekbelaster bestempeld worden, uitkopen met 120 procent van de marktwaarde van hun bedrijf. Die boeren moeten dan wel plechtig beloven nooit meer ergens anders in de EU te gaan boeren. Met stikstof heeft dat laatste niks te maken, maar wel met Frans Timmermans' agenda dat er in 2030 minder landbouwproductie in Europa moet zijn, deel van diens *Green Deal*.

Uitkopen piekbelasters helpt ons niet uit stikstoflockdown

Elke kilo stikstof aan uitstootrechten die vrijvalt door het uitkopen van een piekbelaster, zegt het ministerie van LNV, zal worden gebruikt om PAS-melders te legaliseren. PAS-melders zijn boeren die niets illegaals hebben gedaan en waarvan de stikstofuitstoot al jaren gewoon wordt meegerekend in het alles bepalende computermodel Aerius, maar toch moet hun uitstoot alsnog met deze manoeuvre formeel gelegaliseerd worden. De totale stikstofuitstoot in Nederland zal daardoor weliswaar iets dalen, maar het betekent ook, dat het uitkopen van piekbelasters niets zal helpen om de huizenbouw uit de stikstoflockdown te krijgen.

En dan nog: wat is een piekbelaster? Dat is een bedrijf (in de praktijk vrijwel altijd een veeteeltbedrijf) dat op een Natura2000-gebied in de buurt *relatief* de meeste stikstofdepositie veroorzaakt. Dat wil helemaal niet zeggen dat zo'n bedrijf op dat Natura-2000 gebied de helft of meer van de totale depositie veroorzaakt; het zal zelfs in de meest evidente gevallen om maar een paar procent gaan. Daardoor is de invloed van die piekbelaster op de natuur ter plekke niet te meten, het is puur een rekenexercitie van, alweer, Aerius. En echte deskundigen proberen de politiek al jaren aan het verstand te brengen dat Aerius niet geschikt is om de stikstofdepositie van een individueel bedrijf op een Natura-2000 gebied te berekenen.

Daar kun je nog je schouders over ophalen als deze uitkoopregeling werkelijk vrijwillig was. Dan wordt er hoogstens geld over de balk gesmeten voor een in de praktijk ineffectieve maatregel, zo'n beetje de *core business* van deze regering. Maar elke piekbelaster die voor de woest aantrekkelijke aanbieding bedankt, blijft te boek staan als piekbelaster. En zolang Van der Wal niet de garantie geeft dat er niet onteigend gaat worden, is dat een stigma dat meteen consequenties heeft voor hoe banken en lokale overheden met zo'n bedrijf omgaan. Al snel zal die 'vrijwillige' uitkoop dan de status krijgen van een aanbieding die je niet kunt weigeren zonder jezelf te ruïneren.

Natuurdoelanalyse

De anderhalf miljard euro die voor deze en een iets soberder uitkoopregeling beschikbaar zijn, komen uit het stikstoffonds van 24,3 miljard dat Van der Wal mag

beheren. Vele miljarden in dat fonds zijn bestemd voor de provincies om lokaal natuurbeleid te voeren. Dat geld krijgen ze niet zomaar; daar moeten ze per 1 juli een Gebiedsplan voor indienen. Zo'n Gebiedsplan moet onderbouwd zijn door een Natuurdoelanalyse (NDA) die per Natura2000-gebied in de desbetreffende provincie de staat van instandhouding inventariseert. Simpel en ietwat cynisch gezegd: je moet eerst een heel verhaal ophangen over hoe slecht het met de natuur in je provincie gaat, anders krijg je geen geld van Van der Wal.

Inmiddels hebben diverse provincies hun NDA gepubliceerd. Dat zijn documenten van vele honderden pagina's. De NOS heeft de [herculische taak](#) op zich genomen om vijf nieuwe NDA's door te nemen en te turven met welk deel van de Natura2000-gebieden het goed gaat komen. De conclusie is dat 65% van de oppervlakte aan Natura2000-gebieden niet de instandhoudingsdoelen gaat halen zonder drastische reductie van stikstof en andere draconische maatregelen.

Het wemelt van de ontbrekende gegevens

Volgens de NOS is deze 65% 'het overgrote deel', ofwel 'verreweg het grootste deel' en betekent dit dat de instandhoudingsdoelen 'vrijwel nergens gehaald worden'. In het gangbare spraakgebruik is 65% eerder 'ruim de helft' of 'twee derde', en worden de doelen dan 'meestal' niet gehaald, maar dat is muggenziften.

Veel belangrijker is, dat de conclusie over wat dit in feite betekent voor de natuur niet deugt. De NOS zegt: 'Dat de zogenoemde instandhoudingsdoelen bijna nergens gehaald worden, betekent dat de natuur op veel plekken verslechtert.'

Ze hadden toch eerst even bij de Veelgestelde Vragen op de [website van Bij12](#) moeten kijken:

2. Wat zegt een NDA over verslechtering van de natuur?

Het is goed om te weten dat er vanuit de wet aan de strenge kant beoordeeld moet worden. Een oordeel dat de natuur achteruit gaat hoeft niet altijd het gevolg te zijn van daadwerkelijk geconstateerde verslechtering, maar kan ook het gevolg zijn van het ontbreken van volledige informatie om verslechtering te kunnen uitsluiten. Het uitsluiten van verslechtering mag namelijk alleen als daar voldoende zekerheid over bestaat. Is die zekerheid er niet, bijvoorbeeld door een gebrek aan gegevens, dan is de conclusie dat verslechtering niet is uit te sluiten.

We zien ook hier weer de funeste invloed van het voorzorgbeginsel: het gaat overal slecht waar het bij gebrek aan data niet is uit te sluiten dat het slecht gaat. Nu zou dat nog tot daar aan toe zijn, als we de Nederlandse natuur vrijwel volledig in beeld hadden. Maar in die vuistdikke rapporten wemelt het van de ontbrekende gegevens.

Zijn die vogels daar echt niet geweest?

Bijvoorbeeld: wil een habitat – een bepaald type natuur, zoals 'trilveen' of 'rietgrasland' – het stempel 'goede staat van instandhouding' krijgen, dan moet daar onder meer minstens 60 procent van de als typerend voor dat habitat beschouwde soorten voorkomen. In de NDA van de Biesbosch krijgen allerlei habitats het stempel 'slechte staat van instandhouding' omdat daar niet voldoende typerende soorten trekvogels zijn aangetroffen, bijvoorbeeld minder dan de vereiste 6 van de 9 soorten. Zijn die vogels daar echt niet geweest? Geen mens die het weet. Vogelaars trekken af en toe met een opschrijfboekje zo'n afgelegen gebied in, maar, zo zeggen de opstellers van de NDA: 'Voor de rest van de data is onduidelijk welke inventarisatie-inspanning er aan een waarneming ten grondslag ligt.' (NB: Ook een nul-waarneming, dat wil zeggen, 'vogelsoort niet gezien', geldt als een waarneming.)

Hebben we de bodemkwaliteit (de abiotiek) in De Biesbosch dan wel in beeld? De vermeende verzuring door stikstofdepositie geldt immers als een van de grootste kwalen waardoor de natuur op omvallen staat. Daarover zegt de NDA: 'Specifieke gegevens over de abiotiek ontbreken in het gebied echter vrijwel geheel.' Niettemin wordt stikstof ook in deze NDA als een van de voornaamste 'drukfactoren' voor de

natuur opgevoerd.

Geen gegevens? 0% in goede staat van onderhoud

Hieronder staat een voorbeeld hoe het habitat 'Beken en rivieren met grote waterplanten' aan zijn bloedrode status van 'slechte staat van instandhouding' komt:

Tabel 5-2. Overzicht oppervlak (ha) van het habitatype H3260B Beken en rivieren met grote waterplanten per deelgebied met bepaalde vegetatiekundige kwaliteit volgens (Bron: Provincie Noord-Brabant [versie 2021]).

Deelgebied	Goed [ha]	Matig [ha]	Onbekend [ha]	% Goed [%]	Totaal [ha]
Aakvlaai	0,00	0,00	0,18	0	0,18
Bever en Vijf Ambachten	0,00	0,00	0,07	0	0,07
Buisjes & Catharinaplaatjes	0,00	0,00	0,04	0	0,04
Deeneplaatweg	0,00	0,00	1,81	0	1,81
Hardenhoek & Spieringpolder	0,00	0,00	1,91	0	1,91
Jepegat en Jannezand	0,00	0,00	0,95	0	0,95
Kooigat en Keesjes Killeke	0,00	0,00	0,12	0	0,12
Noorder- en Zuidergat van de Visschen en Visschplaat	0,00	0,00	10,75	0	10,75
Stroomgat en de Plomp	0,00	0,00	4,98	0	4,98
Zuiderklip	0,00	0,00	0,11	0	0,11
Totaal	-	-	20,92	0	20,92

Let op de eerste en derde kolom van rechts: in geen van de tien deelgebieden van de Biesbosch zijn gegevens voorhanden over de vegetatiekundige kwaliteit, dus is de conclusie dat van al die gebieden 0% in goede staat van instandhouding verkeert.

En zo gaat het maar door. Het Natura-2000 gebied Binnenveld in Utrecht valt ook in die 65% met een rood alarmstempel, onder meer omdat volgens de NDA voor diverse habitats 'de uitbreidingsdoelstelling waarschijnlijk niet gehaald wordt'. Deze gebieden waren namelijk al bij de aanwijzing als Natura2000-gebied te klein om te kunnen floreren.

Echter, volgens de Europese Habitatrichtlijn mag slechts de staat waarin een gebied tijdens de aanwijzing tot Natura2000-gebied verkeert niet verder verslechteren; over uitbreiding zegt de Habitatrichtlijn niets. De NDA stelt dan maar dat wegens de geringe omvang van Binnenveld 'achteruitgang niet is uit te sluiten', en er ligt 'derhalve een forse opgave voor uitbreiding'. Saillant detail: de huidige toestand van de desbetreffende habitats is in deze NDA niet eens beoordeeld.

Kwijnende snippers

Zulke minuscule gebiedjes hadden nooit de Natura2000-status moeten krijgen. Nu fungeren die kwijnende snippers als evenzovele breekijzers: er moet meer ruimte voor die habitats komen, dus moeten er ingrijpende en kostbare maatregelen genomen worden om hun areaal uit te breiden.

Provincies betalen grote, commerciële consultancies als Royal HaskoningDHV en Arcadis veel geld om NDA's op te stellen waarmee diezelfde provincies miljarden euro's uit een herstelfonds voor de natuur hopen binnen te slepen. Wat kan daar nou fout mee gaan?

Wetenschapsjournalist [Arnout Jaspers](#) is schrijver van de bestseller '[De Stikstoffuik](#)'. Zijn columns verschijnen iedere zaterdag in Wynia's Week.

In de maand juni 2023 gaat Arnout Jaspers op tournee door Nederland langs zalen, evenementen, clubs en boekhandels. Geïnteresseerde organisaties kunnen inlichtingen inwinnen via boekingen@blauwburgwal.nl.

Wynia's Week verschijnt 104 keer per jaar met even onafhankelijke als broodnodige berichtgeving, die vrij beschikbaar is voor iedereen. De donateurs maken dat mogelijk. [Doet u mee?](#) Hartelijk dank!